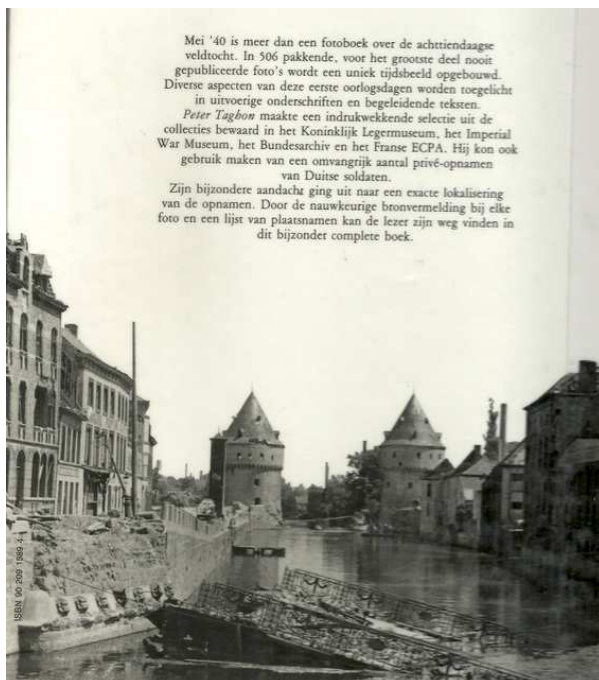
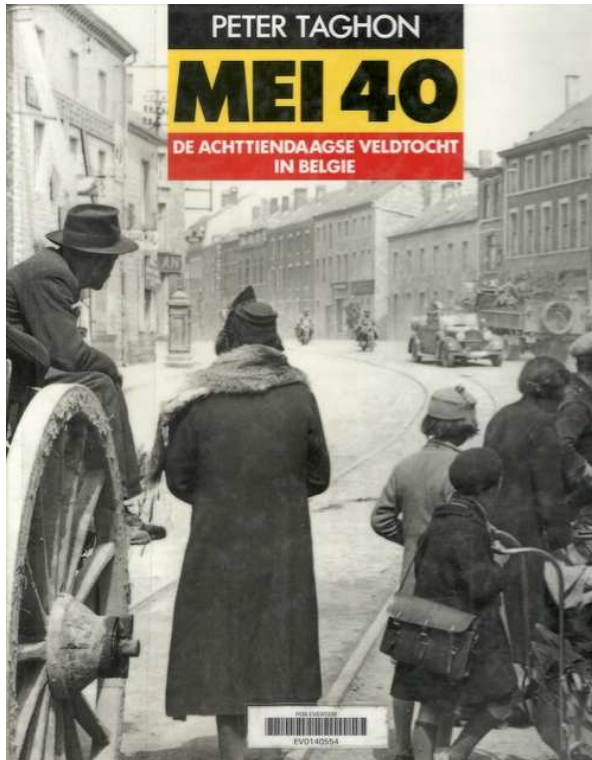

MEI 40 DE ACHTTIENDAAGSE VELDTOCHT IN BELGIE

Auteur: Peter Taghon

Uitgeverij: Lannoo D/1989/45/98 ISBN 90 209 15894 – NUGI 641

Oponthoud aan het kanaal van Terneuzen

Soms is het ongeluk van de enen het geluk van de anderen. Dat was zo op 18 en 19 mei, toen de Lufwaffe massaal ingezet werd om de operaties in Noord-Frankrijk te steunen: ze kon slechts sporadisch ingrijpen tegen de eindeloze colonnes die uit Antwerpen de wijk namen, en die over de kapitale Genie-bruggen in Hoboken of in Hemiksem trokken of over de brug in Temse. Het neerhalen van één enkel vliegtuig of het exploderen van een lading bommen is weliswaar voor de getroffen een verschrikkelijke gebeurtenis, maar globaal bekeken gaat het slechts om incidenten zonder veel strategische betekenis. Men mag dus zeggen dat de aftocht uit Antwerpen verrassend vlot verliep. Toch was het zo dat de Duitsers erg vlot de overkant van de Schelde konden bereiken: ze maakten massaal gebruik van de voetgangersrunnel. Eigenlijk is het verbazing dat dit belangrijk kunstwerk niet vernield werd.

In het Waasland viel enkel een hevige gevechtsactie te signaleren op het Vlaams Hoofd, waar het 4de Lansiers tussen Kallo en Kruibeke op een lange lijn stellingen had ingenomen. Het 3de Lansiers zorgde voor versterking. Op 19 mei, rond 14 uur, werd een tegenaanval opgezet in een poging om de vijand uit de bebouwde kom van Zwijndrecht te verjagen. Naast T13 en T15 strijdvoertuigen werden ook twee ACG-1 tanks ingezet van het 'Escadron d'Autos Blindées du Corps de Cavalerie', zodat bij die operatie het hele arsenaal van ons 'pantserwapen' vertegenwoordigd was. De Duitse infiltraties konden echter niet afgeremd worden, zodat de Duitsers zich weldra in het fort van Zwijndrecht konden nestelen. Om 18.20 uur kregen onze eenheden het bevel zich geleidelijk terug te trekken. Van Terneuzen tot Gent waren de Belgen zich in-tussen aan het ingraven. In Zelzate, waar de dicht-bebouwde kom op de tegenoverliggende oever de Duitsers veel mogelijkheden bood om ongemerkt te naderen, konden de verdedigers van het kanaal grote moeilijkheden verwachten. Op 19 mei had het 1ste Carabiniers vanaf 9 uur de wacht aan de brug overgenomen. In de namiddag kreeg men van Generaal Daumerie, de bevelhebber van de 6de Infanteriedivisie, zeer gedetailleerde orders voor de opstelling. Alle mogelijke inlichtingen over de bevoorradings- of de juiste ligging van de diverse diensten werden gegeven, tot zelfs precieze gegevens over de controleposten waar de mensen van de 'Provoost' zich zouden bevinden om eventuele 'verdwaalde militairen' (lees 'vluchtelingen') achter de frontlijn op te vangen.

Op 20 mei oordonde Generaal Van den Bergen het vertrek van alle burgers uit de gevechtszone van het 3de Legerkorps. De woordvoerder van de Zelzatese oudstrijders, die zich om het lot van zijn

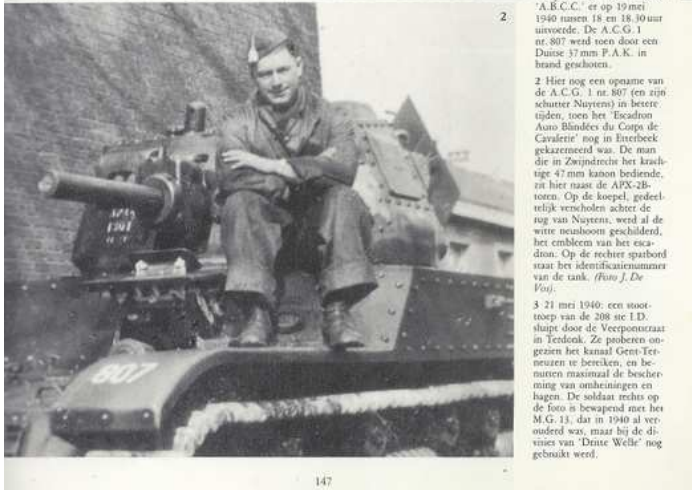
medeburgers bekommerde, kreeg de verzekering dat deze maatregel alleen de veiligheid van de bevolking wilde verzekeren. Om 23.42 uur vloog de machtige kanaalbrug in de lucht. Kort daarop explodeerden de eerste Duitse artillerieprojectielen aan het station. Haastig keldende de Genie de laatste aken in het kanaal.

In de morgen van 21 mei kwam een officier van de Franse Marine te Rierne aan met een vrachtwagen vol zakken huts. Hij legde uit dat die tommeel in de grote benzinetanks van de 'Purifina' moest gegoten worden om de stocks onbruikbaar te maken, en kreeg de assistentie van een karweploeg. Kort na 11 uur verschenen in Zelzate de eerste Duitsers aan het kanaal. Voor de eerste ernstige oversteekpogingen wachtten ze tot de vooravond. Toen werd het plots erg druk op de oostelijke oever: een twintigtal zware rubberboten werd in het water gegooid, en de Duitsers trachten zo snel mogelijk naar de overkant te peddelen. Met een razend afweervuur werd de aanval afgeslagen. De dag daarop werd er enkel heen en weer geschoten. Bij de Carabiniers kwam zelfs nog een lading prikkeldraad aan, waarmee ze de stellingen in de eerste lijn konden uitbouwen. Groot was dan ook de verbazing toen men dezelfde avond nog hoorde dat bevelen waren aangekomen voor een aftocht naar het Afleidingskanaal van de Leie. Eenheden van de Cavaleriekorps zouden de Duitsers nog tijdelijk ophouden, en in Zelzate kwam het 2de Gidsen onze Carabiniers afllossen. Ten oosten van het kanaal had de Duitse artillerie zich inmiddels in volle sterkte ontplooid. Op 23 mei rond 13 uur lag een orkaan van vuur over Zelzate. Weer plonsten de boten in het water, weer werd hevig geschoten om de overtocht te verhinderen. Ten zuiden van Zelzate, in de sector van de 13de Infanteriedivisie, kwam dan de doorbraak. In die buurt was de paniek al groot geweest op 21 mei, toen een deel van de infanterie op de vlucht was geslagen.

Nu begaf dat het front. De Duitse stoottroepen rukten op in de richting van Assenede en zouden weldra het 2de Gidsen in de rug bedreigen. Gelukkig kwam er hulp van het 2de Lansiers en ook van een batterij van het 18de Artillerie die nog lichte wapens had. Vliegenvlug werden die automatische wapens in stelling gebracht achter een sloot: de gevaarlijke omsingeling werd op het nippertje verijdeld.

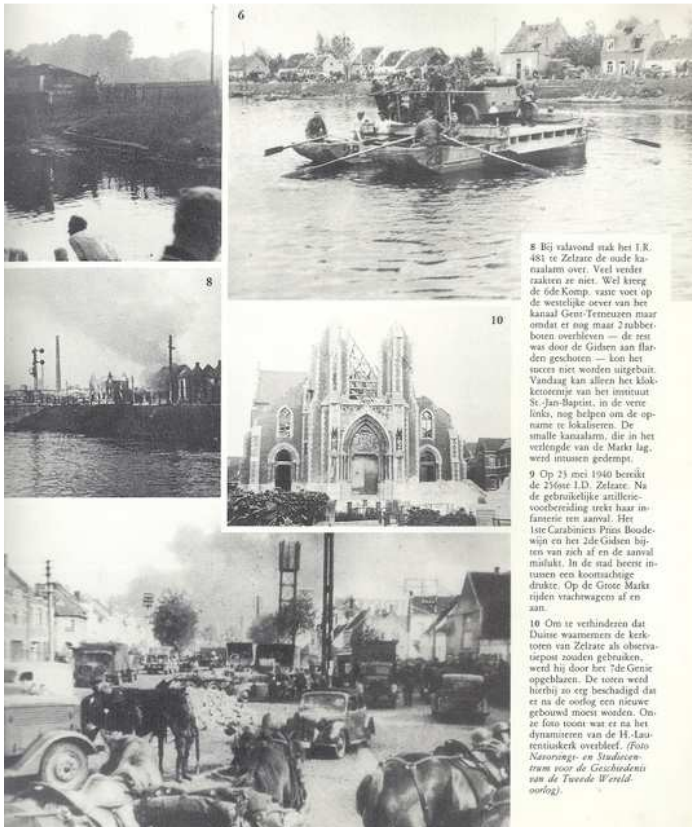

1 De brandende A.C.G. 1 tank van Luitenant Gailly in Zwijndrecht was in veel Duitse 'Wohlfahrts' te zien. Wellicht is deze foto een reconstructie door enkele handige P.K.-fotografen van de opgraving die het iaregeloos van een eskadron 'A.B.C.C.' er op 19 mei 1940 tussen 18 en 18.30 uur uitvoerde. De A.C.G. 1 nr. 807 werd toen door een Duitse 37 mm P.A.K. in brand geschoten.

2 Hier nog een opname van de A.C.G. 1 nr. 807 (en zijn schutter Nuyens) in betere tijden, toen het 'Escadron Auto Blindées du Corps de Cavalerie' nog in Lierbeek gekazerneerd was. De man die in Zwijndrecht het krachtige 47 mm kanon bediende, zat hier naast de APX-2B-toren. Op de koepel, gedeeltelijk verholten achter de rug van Nuyens, werd al de witte neusboom geschilderd, het embleem van het eskadron. Op de rechter spatbord staat het identificatienummer van de tank. (Foto J. De Vos).

3 21 mei 1940: een mostroep van de 208 ste I.D. sluip door de Veerpoortstraat in Terdenk. Ze proberen ongezien het kanaal Gent-Terneuzen te bereiken, en beminnen maximaal de bescherming van omheiningen en bagen. De soldaat rechts op de foto is bewapend met het M.G. 13, dat in 1940 al verouderd was, maar bij de divisies van 'Dritte Wehr' nog gebruikt werd.

8 Bij avondmak het I.K. 481 te Zelzate de malle kanaal over. Veel verders raakten ze niet. Wel kreeg de 1de Kemp. vaart voer op de westelijke oever van het kanaal Gent-Terneuzen maar omdat er nog maar 2 rubberboten overbleven — de rest was door de Gidsen van Har-den geschoten — kon het succes niet worden uitgebuit. Vandaag kan alleen het klokkentoren van het instituut St. Jan-Baptiste, in de verre links, nog helpen om de opname te lokaliseren. De smalle kanaal, die in het veertigste van de Mark lag, werd intussen gedempt.

9 Op 23 mei 1940 besleek de 25ste I.D. Zelzate. Na de gebruikelijke artillerievoorbereiding trekt haar infanterie ten aanval. Het 1ste Carabiniers Pion. Boedewijn en het 2de Gidsen bijten van zich af en de aanval maakt. In de maal heeft intussen een koomachtige drukte. Op de Grote Markt rijden vrachtwagens af en aan.

10 Om te verhinderen dat Duitse waarnemers de kerktoren van Zelzate als observatiepost zouden gebruiken, werd hij door het 7de Genie opgeblazen. De toren werd herbij zo erg beschadigd dat er na de oorlog een nieuwe gebouwd moest worden. Deze foto toont wat er na het dynamiseren van de H. Laurentiuskerk overbleef. (Foto Nieuwsgang- en Studietoestroom voor de Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog).

11 In de bossen van Rostijne, ten oosten van Zelzate, is een Duitse artillerieobservator in stelling gegaan. Bij gebrek aan kerktorens of andere uitkijkmogelijkheden heeft hij zijn schaarverrekijker dan maar geïnstalleerd op de schoorsteen van een seinhuisje langs de spoorweg naar Lokeren. De rookzuil in de achtergrond komt van de brandende Kuhlmann-fabrieken. (Foto Bundesarchiv 89/9/23).

12 Op 20 mei, toen de laatste Belgische troepen het kanaal overwaren, werd de brug van Zelzate door het 7de Genie opgeblazen. Van de zogenaamde 'Ijzeren brug' bleef alleen een hoop schroot over. Aan de overkant ligt de Kuhlmann-fabriek. Op 23 mei werd ze na hevige gevechten door het Iste/14de Linië van Majoor Goormachtigh heroverd op het I.R. 309.

13 Tegen de volgende morgen heeft het Pi. 256 in Zelzate een noodbrug gebouwd, waarover de bespannen delen van de divisie de opmars verderzetten tussen de Oost- en Westkade. In de agglomeratie woeden nog altijd vuurhaarden; zwarte wolken hangen boven het kanaal. De 'toren' rechts achter de huizen is de overdekte staande wip van een boogschuttersmaatschappij. Terwijl de St.-Laurentiuskerk op 21 mei werd gedynamiteerd om te verhinderen dat de Duitsers hem als waarnemingspost zouden gebruiken, werd de boogschutterstoren vreemd genoeg ongemoeid gelaten. De gevolgen waren navenant. Op 22 mei om 15.15 uur werd ons 6de Artillerie verzocht deze 'perche couverte de tir à l'arc' dadelijk onder vuur te nemen, om de vijandelijke waarnemers te verdrijven!

